

UTSIKT

VÄRMLAND

UTGIVARE

Länsstyrelsen Värmland
651 86 Karlstad
010-224 70 00
varmland@lansstyrelsen.se

ANSVARIG UTGIVARE

Roger Bergqvist 010-224 72 13
roger.bergqvist@lansstyrelsen.se

REDAKTION

Emma Mickelin
Roger Bergqvist
Malin Eliasson
Maria Sundqvist
Petra Umeland

FORMGIVNING

Advant

BILDER

Länsstyrelsen Värmland
(om inget annat anges)

ILLUSTRATIONER

Mostphotos
(om inget annat anges)

TRYCK

Lenanders Grafiska AB Kalmar 2019

UPPLAGA 3 700 ex

ISSN NR 0284-6845

PUBL.NR 2019:23

TIDNINGEN FÖR LANTBRUK OCH LANDSBYGD I VÄRMLAND

Första numret gavs ut 1993. Tidningen vänder sig till lantbrukare och andra som är intresserade av landsbygdsfrågor i Värmland och tar bland annat upp landsbygds- och företagsutveckling, odling, djurhållning, ångar och ett rikt odlingslandskap, rovdjur samt stöd och kurser.

Utsikt kommer ut med fyra nummer per år och produceras delvis med pengar från Landsbygdsprogrammet.

Det är gratis att prenumerera – skicka dina adressuppgifter till tidningens utgivare och märk din post med "Lantbruk/tidningen Utsikt". Även adressändringar skickas hit.

Har du tips och idéer kring tidningens innehåll? Kontakta oss i redaktionen!

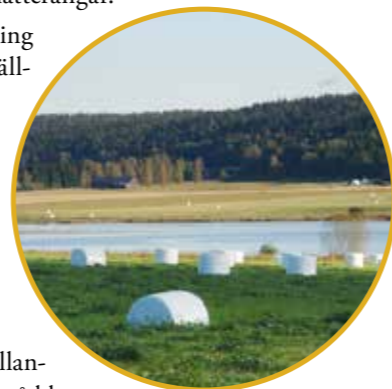
Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Länsstyrelsen Värmland

VIKTIGA DATUM FÖR JORDBRUKARSTÖDEN 2019

31 OKTOBER

- Ska du senast ha skött din jordbruksmark enligt reglerna för gårdsstödet.
- Om du söker utbetalning för kompensationsstöd ska du ha skördat eller låtit beta dina grovfodergrödor, betesmarker och slätterängar.
- Om du söker eller har ett åtagande för vallodling och/eller ekologisk produktion och/eller omställning till ekologisk produktion ska du ha skördat/tröskat eller låtit beta den anmälda grödan.
- Om du söker eller har ett åtagande för betesmarker och slätterängar ska du ha slagit och fört bort skörden eller låtit beta marken.

1 NOVEMBER

- Om du sät in vallfrö i en huvudgröda eller mellangröda på en ekologisk fokusareal får du bryta insädden.

1 JANUARI 2020

- Om du söker eller har ett åtagande för minskat kväveläckage, får du tidigast detta datum bryta fånggrödorna höstråg och westerwoldiskt rajgräs.
- Om du söker eller har ett åtagande för minskat kväveläckage och har sökt utbetalning för vårbearbetning, får du jordbearbeta tidigast detta datum.

LÄS MER PÅ WWW.JORDBRUKSVERKET.SE

UTBETALNINGAR 2019

På jordbruksverkets webbplats www.jordbruksverket.se, kan du alltid se preliminära datum då Jordbruksverket planerar att börja betala ut jordbrukarstöden för 2019. Informationen finns under Jordbrukarstöd – Utbetalningsplan.

Logga in på Mina sidor, så kan du se dina beslutsbrev tidigare än när de hamnar i brevlådan. Du hittar beslutsbrev på första sidan när du loggat in, under Kommunikation i mina ärenden. Du kan också följa dina ärenden på Mina sidor och se när Länsstyrelsen fattat beslut och exempelvis hur mycket pengar du ska få. Den informationen finns under Mina Utbetalningar. För att logga in på Mina sidor behöver du en e-legitimation.

Kontonummer

Kom ihåg att meddela Jordbruksverket – om du byter kontonummer eller om du är ny kund – vilket konto du vill att pengarna ska komma in på. På Mina sidor kan du anmäla/ändra kontonummer och se vilket konto du redan angett.

Digital post

Med en digital brevlåda kan du ta emot, läsa och samla din myndighetspost digitalt. Den är gratis och frivillig att ha. Du behöver bara en e-legitimation för att skaffa en digital brevlåda.

Du kan läsa posten var du än är och du får också en notifiering när det har kommit post.

Mer information om vad en digital brevlåda är och hur du skaffar en kan du läsa om på Länsstyrelsen Värmlands eller Jordbruksverkets webbplatser.

Mikaela Jardstedt i det rörflessfält som ingick i försöket. Foto: Annika Arnesson

VILL DU LÄSA MIKAELAS AVHANDLING, GÅ IN PÅ: [HTTPS://PUB.EPSILON.SLU.SE/16079/7/JARDSTEDT_M_190423.PDF](https://pub.epsilon.slu.se/16079/7/JARDSTEDT_M_190423.PDF)

UTFODRING AV DIKOR- RIKTLINJER

- Dikor äter ca 1% (0.8–1.2%) av sin kroppsvikt i NDF.
- Näringsbehovet beror t ex på dräktighetsstadium.
- Till lågdräktiga dikor +8.5 MJ, 550–600 g NDF, 100–110 g RP per kg TS.
- Till högdräktiga dikor +9.0–9.5 MJ, 550 g NDF, 110 g RP per kg TS.

Herefordkor som var med under försöket vid SLU:s forskningsanläggning i Götala Foto: Mikaela Jardstedt

RÖRFLEN – ETT ALTERNATIV I UTFODRINGEN AV DIKOR

Det finns möjligheter att öka resurseffektiviteten i utfodringen av dikor. Genom att öka andelen fiberrika grovfoder med låg smältbarhet, såsom rörflen eller halm, kan man reducera kornas intag, foderkostnaderna och risken för överutfodring med energi och protein utan negativ effekt på kons produktion.

I Värmland har de flesta dikoproducenter värkalvning och det innebär att dikornas näringsbehov är relativt lågt under en stor del av stallperioden. Under denna period ska ekologiska dikor utfodras med fri tillgång på grovfoder. Kombinationen av lågt näringsbehov och fri tillgång på foder innebär då en risk för överutfodring med både energi och protein. Vanligtvis har man därför lagt vallskörden senare för att minska foderintaget hos dikorna, men forskning har nu visat att traditionella gräsblandningar, trots sen skörd, kan ha en för bra näringsmässig kvalitet.

Överutfodring med vallensilage

Problemet med att fodret blir för näringsmässigt bra är att överutfodring ger dyra foderkostnader, feta kor och onödig miljöbelastning, men man får heller inte riskera underutfodring som resulterar i en negativ energibalans och ett dåligt hull vid kalvning. Det kan leda till negativa effekter på kons förmåga att bli dräktig igen efter kalvning, samt på kalvens tillväxt och avvänjningsvikt.

Avhandling från SLU om lämpliga grovfoder

Mikaela Jardstedt på SLU har i en avhandling undersökt om det finns några grovfoder som är lämpliga att ge i fri tillgång, till dräktiga dikor under stallperioden.

I första delen av studien undersökte Mikaela hur olika sent skördade grovfoder påverkade bland annat intaget och kväveutnyttjandet hos lågdräktiga dikor av raserna hereford och charolais. Hon undersökte också om rasen påverkade foderintaget och foderutnyttjandet. De olika grovfodertyperna som undersöktes i första delen av studien var ensilage av timotej, rörflen och helsäd på havre.

Undersökningen visade att timotej gav överutfodring av både energi och AAT vid utfodring med fri tillgång, trots att fodret skördades sent. Sent skördad havre-helsäd och rörflen verkar vara lämpliga att utfodra med i fri tillgång till lågdräktiga dikor, om helsäden kompletteras med något proteinfodermedel eller blandas med

vall- eller rörflessensilage. Det behövs för att korna ska få i sig tillräckligt med smältbart råprotein. Foderintaget berodde på kons storlek och inte på rasen och foderutnyttjandet påverkades inte av vilken ras det var på kon.

Bäst resultat med rörflen

I följande studier undersökte Mikaela bland annat hur grovfodertypen påverkade kornas intag, energistatus och metaboliska profil, före och efter kalvning. Här utfodrades herefordkor under dräktigheten, med sent skördat ensilage av timotej/ängssvingel, rörsvingelhybrid, rörflen eller kornhalm kompletterad med rapsmjöl.

Utfodring med traditionellt ensilage av timotej och ängssvingel samt rörsvingelhybrid, ledde till överutfodring och till vikt- och hullökningar under dräktigheten, medan den låga smältbarheten på rörflessensilaget och halmfoderstaten resulterade i vikt- och hullminskningar under samma period. Utfodring med rörflen gav i denna studie bäst ekonomiskt resultat på grund av det låga foderintaget. Det skulle kunna vara ett bra alternativ till vanligt vallensilage, så länge korna kan ta igen hullet de tappat under stallperioden med bra bete under sommaren.

PETRA UMLAND
010-224 72 76

PETRA.UMLAND@LANSSTYRELSEN.SE

Fr.v. Lars-Åke Larsson, Bengt Karlsson, Sten Opheim, Carl-Evert Larsson, Olle Östlundh och Bror Larsson framför ingången till museet i den gamla stallbyggnaden.

IDEELLT ARBETE OCH GEMENSKAP I VÄRMLANDS NYSÄTER

Gillberga hembygdsförening har hittat en lösning för att få ihop ideella krafter. Sedan drygt tio år träffas de som kan varje tisdag och jobbar med aktuella projekt.

Gillberga hembygdsförening håller till i Värmlands Nysäter och har sina byggnader utspridda på några olika ställen. Det finns mycket att göra både med underhåll och med verksamhet som ska bedrivas, men sedan drygt tio år har de fått till en väl fungerande lösning med regelbundna träffar. Varje tisdagsförmiddag ses ett gäng pensionärer och jobbar och fikar. Själva kallar de träffarna lite skämtsamt för gubbdagis.

– Ungdomarna med barn som ska skjutas hit och dit hinner inte vara med, säger föreningens ordförande Lars-Åke Larsson. Ingen från det gäng som var

med från början är kvar längre, men under åren har det tillkommit nya i ungefär samma takt som andra fallit ifrån. Stämningen är väldigt god och skratten många runt kaffebordet när gänget tar en paus i arbetet. Alla kan såklart inte vara med varje gång, men var och en kommer när det passar och jobbar i egen takt. Någon går hem lite tidigare, någon tittar bara in över fikat och ytterligare någon kommer förbi med gamla prylar som skänks till föreningen. När Utsikt hälsar på är de åtta personer på plats. Innan de tar fikapaus har marknadsbodarna setts över och blåsts ur på spindelnät och annat småkräp. Efter fikat väntar översyn och reparation av ett antal sittbänkar.

Det var den tidigare ordföranden Göte Söderqvist som startade upp tisdagsträffarna i mitten av 2000-talet. Då gjordes ett jättejobb med att röja ur och

städa upp i den stora stallbyggnaden och det fanns en idé om att få till ett museum. Det finns en mycket stor samling av alla möjliga gamla prylar, böcker, redskap och annat. Allt är dokumenterat och håller på att digitaliseras, bland annat efter att föreningen fått hjälp av inflyttade holländare som bistått med dataprogram. Väldigt mycket av arbetet har gjorts helt ideellt men föreningen är också flitig när det gäller att hitta olika fonder och medel att söka. Olle Östlundh säger att de bidrag och stöd från olika håll som föreningen beviljas blir ett kvitto på att det de gör är bra och att det uppskattas, vilket gör det roligare att jobba vidare.

Smedja och polismuseum tillgängliga med rullstol

Ett av de större projekten som hembygdsföreningen genomfört var när de köpte en komplett gammal smedja

Bänkar ses över och repareras vid behov inför den årliga marknaden.

Olle Östlundh visar att varje uniform har en beteckning som i de flesta fall kunnat knytas till specifika poliser. Här finns en imponerande samling av både kläder och utrustning.

som stod på ofri grund i Högsäter. Föreningen åtog sig i samband med köpet att montera ner och riva fastigheten, samt att återställa marken efteråt. En ny fastighet byggdes vid kulturområdet. Där monterades smedjan upp igen och används bland annat på kurser i Vuxenskolas regi. Den brukar även vara öppen och igång under marknaden, och i caféet som drivs i den gamla järnhandeln säljs bland annat en ljusstake som en lokal hobbytillverkare i smedjan.

Under 2019 har den senaste delen i museet färdigställt, ett polismuseum. Göte Söderqvist, som själv jobbade som polis, hade en stor uppsättning av polisuniformer och andra attiraljer som hört till yrket. Ett eget rum har inretts för denna samling och här finns både stort och smått att titta på.

Något som var väldigt viktigt i planeringen av både smedjan och polismuseet var att de skulle vara tillgängliga även för besökare i rullstol eller med barnvagn. Det finns inga trösklar och det är gott om plats att röra sig på.

Lokalt driv ger aktivitet

Under besöket kommer en kvinna från föreningen in och diskuterar den kommande marknaden. Den ordnas gemensamt av Långseruds hembygdsförening, Gillberga hembygdsförening, Gillberga SK och Gillberga FF och nu behövs det fler parkeringsvakter. Alla kring bordet vittnar om att det är väldigt många i bygden som ställer upp och hjälper till vid större evenemang, inte bara föreningarnas eldsjälarna. Lars-Åke sammanfattar det bra:

– Ska det hända något här i bygden så måste vi göra't själva. Och det är väl den insikten som är så viktig. Det går inte att vänta på att någon ska komma utifrån och servera aktiviteter och arbete. Drivet måste komma från människorna i bygden.

Sommarcaféet är en annan viktig del av föreningens verksamhet och ekonomi. Caféet håller öppet dagligen under tre månader och allt som säljs är hembakat. Under övriga året ses många av de som är engagerade i caféet på stickcafé, som också hålls varje tisdag. En del av det som produceras då säljs i caféet under somrarna.

På det här sättet, med fasta tider och glada gäng, får föreningen väldigt mycket utfört.

MARIA SUNDQVIST
010-224 72 74
MARIA.SUNDQVIST@LANSSTYRELSEN.SE

TRE LANTBRUKARE OM ATT MINSKA SITT NÄRINGSLÄCKAGE

Greppa Näringen har funnits i Värmland sedan 2011. Projektet började vid Averstadån på Värmlandsnäs. Sedan dess har flera områden i länets södra delar tillkommit och ca 80 lantbrukare är idag rådgivningsmedlemmar i Värmland. Har man mer än 50 hektar åkermark eller 25 djurenheter i prioriterade avrinningsområden kan man bli rådgivningsmedlem och ta del av ett fyrtiotal olika typer av rådgivningar.

KAJSA KUPIAKOVA
010-224 72 67

KAJSA.KUPIAKOVA@LANSSTYRELSEN.SE

SANDRA TJÄRNING
010-224 72 55

SANDRA.TJARNING@LANSSTYRELSEN.SE

Utsikt har ställt tre frågor till tre lantbrukare som är rådgivningsmedlemmar:

- 1) Vilka åtgärder har du vidtagit för att minska näringsläckaget från ditt lantbruksföretag?
- 2) Vilka åtgärder tycker du är viktigast för att minska näringsläckaget?
- 3) Vilka åtgärder skulle du kunna tänka dig att göra?

ERIK FORSBERG, NOLBY GÅRD LANTBRUK AB, KIL

Produktionsinriktning: Tjuruppfödning, spannmålsodling och produktion av hästfoder

• Antal djur: Cirka 150 • Areal: Cirka 500 ha, varav 350 ha vall och 150 ha spannmål och resten bete • Medlem i Greppa Näringen sedan: 2018

1. Jag analyserar mitt grovfoder och anpassar utfodringen efter det. Jag har markkarterat min åkermark och försöker anpassa gödslingen efter den. Jag förbättrar mullhalten på min mark genom att odla mycket vall samt tillföra stallgödsel. Jag har anlagt skyddszoner på vissa marker.
2. Att tajma flytgödselspridningen. Det görs bland annat genom att anlita en entreprenör som dessutom har bra utrustning för spridning.
3. Fortsätta att arbeta med att öka mullhalten och få bättre bördighet. Även att täckdika med ett system med nivåvakt så man själv kan styra när vattnet ska ledas ut.

HENRIK NISSER, ALSTRUMS GÅRD, KARLSTAD

Produktionsinriktning: Ekologisk nötköttproduktion

• Antal djur: Cirka 350, varav hälften är dikor • Areal: Cirka 550 ha, varav cirka 200 ha vall och 270 ha bete, resten spannmål,

• Medlem i Greppa Näringen sedan: 2014

1. Täckdikning har varit huvudåtgärden. Vi har även anpassat gödslingen t.ex. tidpunkt och mängd. Vi ger mindre giva vid insådd. När vi byggde nytt stall lade vi till extra lagringskapacitet för att kunna få ut flytgödseln när det är optimalt.
2. Att täckdika, det är grunden för att få bra skörd. Det gör att marken torkar upp snabbare och jämnare vilket gör att risken för markpackning minskar och vi kan komma ut tidigare på våren.
3. Fortsätta att täckdika mer. Det gynnar både produktionen och minskar läckaget av näringsämnen.

ANDREAS LARSSON, STUBBERUDS LANTBRUK AB, ÖLME

Produktionsinriktning: Ekologisk mjölkproduktion

• Antal djur: Cirka 400, varav ca 150 mjölkande. • Areal: Cirka 390 ha, varav cirka 290 ha vall och bete, och 100 ha spannmål • Medlem i Greppa Näringen sedan: 2012

1. Vi har bl.a. byggt ut lagringskapaciteten för att kunna få ut gödseln vid optimalt tillfälle. För gödslingen anlitar vi även entreprenör som har bästa möjliga teknik med t.ex. slangspridning med nedmyllning. Vi har även gjort åtgärder för att få ett stabilt svämtäcke på gödselbrunnen.
2. Att kunna ha en biogasanläggning på gårdsnivå för att kunna utnyttja lättillgängligt kväve från rötresterna.
3. Ha en biogasanläggning. Ha större lagringskapacitet, t.ex. satellitbrunnar som man kan fylla upp på vintern för att sedan få ut det snabbt på våren. Kunna tajma bättre.

HÄSTGÅRDAR OCH VÄXTNÄRING

Äntligen har turen kommit till hästägare att få hjälp med att minska växtnärläckaget från sina gårdar. Länsstyrelsen satsar på information om både åtgärder och bidrag.

Jordbruket har sedan länge arbetat med att minska sin påverkan på vattendrag och sjöar. En lantbrukare kan få rådgivning inom projekt som Greppa Näringen och kan även söka EU-bidrag för åtgärder mot näringsläckage. Hästägare och ägare av hästgårdar och hästverksamheter har inte alltid fått tillgång till den här hjälpen, trots att näringsläckage även sker från hästhållningen. Länsstyrelsen Värmland väljer nu därför att satsa på information till hästnäringen om vilka åtgärder man kan vidta och vilka bidrag man kan söka.

Näringsläckage från exempelvis hästhagar kan ske i stora mängder. Forskning har gjorts där man tagit prover från en hästhage under flera års tid för att ta reda på fosforinnehållet. Samtidigt tog man prover på ett intilliggande fält med vanlig växtodling. Fosforhalten var ungefär dubbelt så hög i hästhagen som i det intilliggande växtodlingsfältet och den totala halten av fosfor i dräneringsvattnet var tre gånger så hög. Hur mycket fosfor som läcker beror såklart på många olika saker som exempelvis hur stor hagen är, jordart och hur många hästar som hålls i hagen.

Det bästa sättet att minska näringsläckaget är att hålla hästar på tillräckligt stora ytor. Ofta har hästägare och verksamheter begränsad tillgång till mark. I de fallen finns andra åtgärder man kan göra som hjälper till att minska läckaget. Många av åtgärderna gynnar inte bara miljön utan också hästens hälsa som exempelvis att minska parasittrycket och bidra till en torrare miljö för hästens hovar.

RÅD FÖR ATT MINSKA LÄCKAGE AV NÄRINGSÄMNINGEN I HÄSTHAGAR

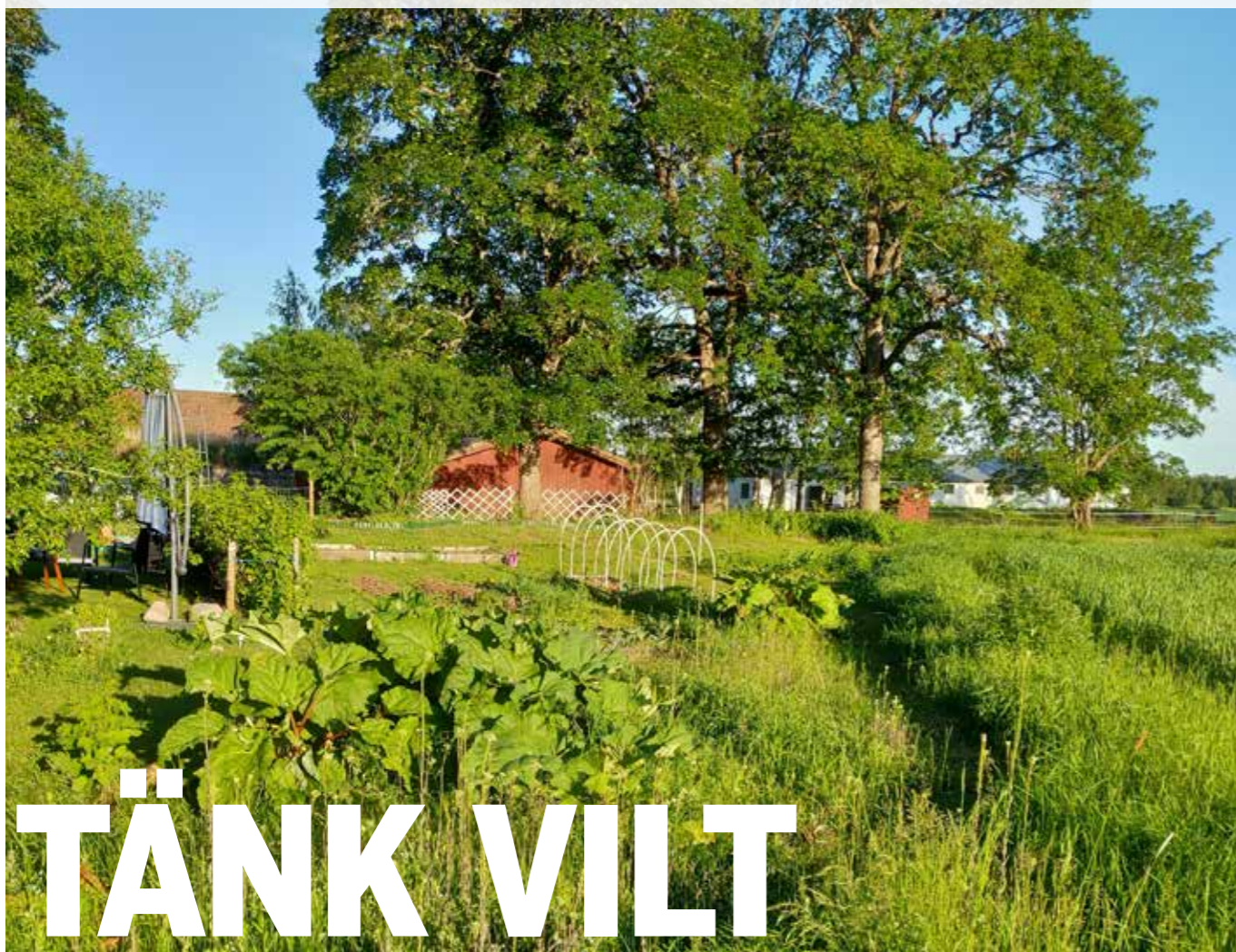
- Mocka 1–2 gånger per vecka och städa undan foderspill.
- Se till att dräneringen fungerar och underhåll diken.
- Skydda vattendrag och diken med stängsel och gräsremsa.
- Vårda vegetationstäck och betesgräs med betesputsning och rotationsbete.
- Undvik överutfodring av kraftfoder.

Vill du veta mer? Välkommen till informationsmöte om näringsläckage från hästhagar och åtgärder mot läckage. Läs mer på sidan om Kurser

SANDRA TJÄRNING
010-224 72 55

SANDRA.TJARNING@LANSSTYRELSEN.SE

Släpp gräsmattan fri och låt blommor och gräs växa fritt. Genom att klippa gångar i gräset ser det både snyggt och trevligt ut.

Dagens effektiva skogs- och lantbruk har minskat fåltvilt och pollinatörer medan skador på skog och grödor har ökat. Vildsvin, dovhjort, flera arter av gäss och svan samt trana har ökat extremt mycket, medan andra arter som raphöna, skogshare och ett stort antal insekter har minskat. Det finns dock åtgärder som gynnar viltet utan större åtgärder.

Sedan lantbruket effektiviserades har många naturliga biotoper för insekter och vilt försvunnit. När viltet inte kan söka skydd i dessa miljöer är det svårt för dem att röra sig till nya områden. Det kan skapa stora problem med viltskador på platser där djuren uppehåller sig.

Genom att behålla områden som djuren trivs i kan man underlätta för

djuren att röra sig i landskapet, samt söka skydd och föda. Ingen kan göra allt, men alla kan göra något. Här följer några tips:

För jordbruket

Gynna pollinatörer och småvilt
Anlägg blommande kantzoner eller blommande träd. Trädan eller kantzonen sås in med pollen- och nektarväxter som t. ex. honungsört, perserklöver och foderlupin. Detta är både fint samt ger en högre grad av lyckad pollinering av grödorna. Mer högvuxna blommor, till exempel solros, ger skydd för fåglar och mindre däggdjur.

Frihugg gamla fruktträd eller större lövträd

Var rädd om äldre fruktträd i jordbrukslandskapet. Med lite hjälp kan dessa fortsätta finnas i många år till. Träden blommar fint på våren samt bidrar med

fallfrukt till hösten. Även gamla lövträd är mycket viktiga för den biologiska mångfalden och särskilt för många insekter.

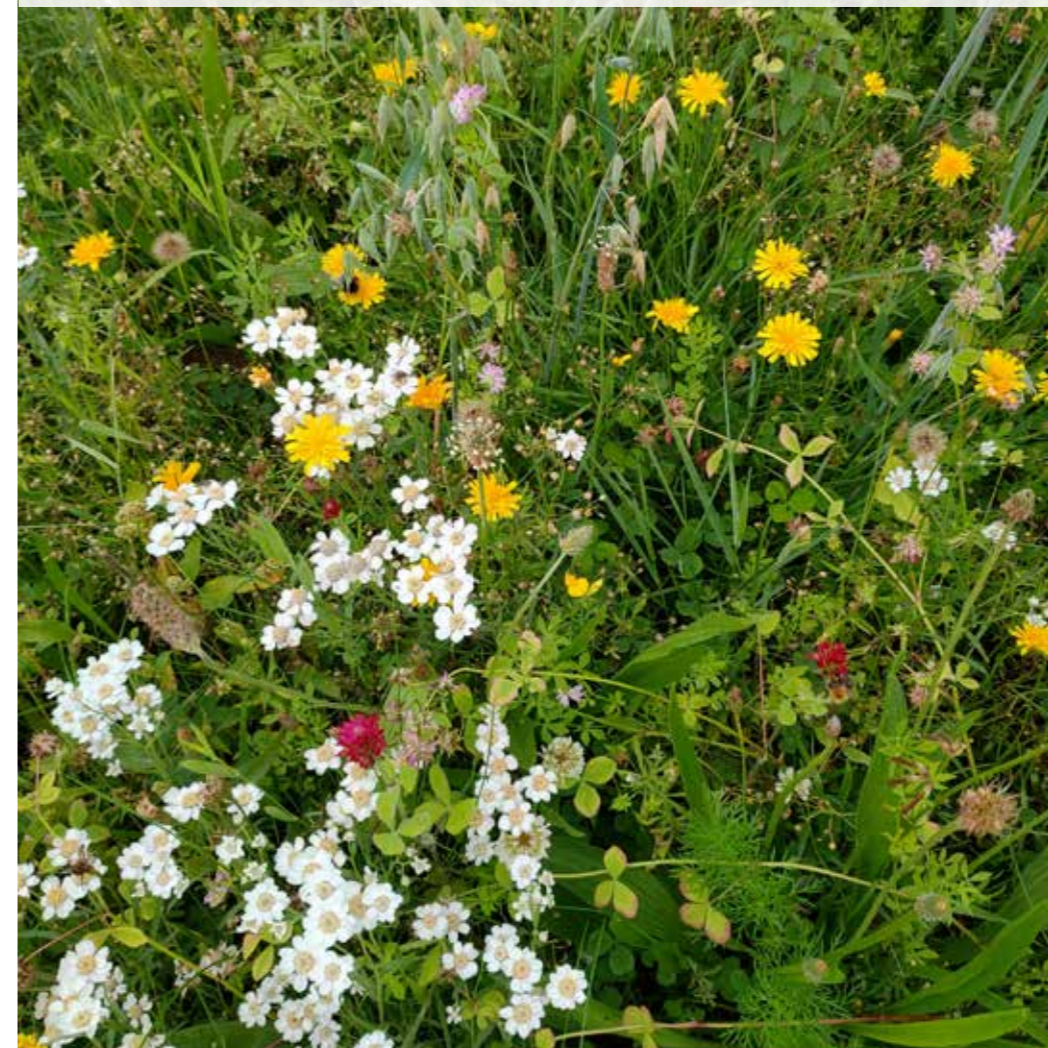
Planera för de förutsättningar som råder
Verkar man i ett område med mycket vilt, så kan det innebära problem. Ett nära samarbete med lokala jägare kan underlätta vid skyddsåtgärder, samt att man får en bredare förståelse inom olika grupper för vilka problem som finns. Länsstyrelsen kan även hjälpa till med vissa åtgärder eller information, beroende på art. Att förebygga problem genom aktiva åtgärder innan de uppstår är oftast mer effektivt och trevligare än att försöka åtgärda skadorna.

För skogen

Hugga ut gran

Om gran får växa fritt blir det snabbt väldigt tätt. Genom att hugga ut granar och skapa solbelysta luckor i skogen

Så in blommor och växter som gillas av både vilt och insekter.

LÄS MER

På www.jordbruksverket.se, under blanketter, finns det broschyrer om ett rikt odlingslandskap.

Vild och Bortskämd är ett projekt för att öka mångfalden inom jord och skogsbruket.

Läs mer på deras [Facebooksida](#), **Vild och bortskämd**.

kan risskiktet öka markant. Detta gynnar både insekter och mindre fåltvilt. Om gran huggs bort bredvid odlingar tinar marken upp snabbare och produktiviteten kan öka.

Lämna betade träd

Klöviltet verkar föredra träd som redan är betade. Genom att lämna dessa kvar så kan man lätta på betetrycket på träd i närheten.

Lämna lövuppslag och sly

Både småvilt och klövdjur väljer gärna lövträd som föda. Att lämna detta kan det minska betetrycket på exempelvis tall.

Planera åtel och utfodring

Det är viktigt att tänka på skillnaden mellan att åtla och att utfodra. En åtel ska jagas på, en utfodring ska vara en lugn plats. Här vill man att djuren ska

vara och de bör inte ligga i nära anslutning till dyrbara grödor och marker. Planera så att djuren inte behöver korsa trafikerade vägar för att nå dem. Samverkan mellan jägare, brukare och markägare är mycket viktigt i frågan om åteljakt och utfodring.

För villaträdgården

Släpp på ordningen

I sin egen trädgård kan man släppa lite på ordningen. Att låta en del av gräsmattan växa upp och sedan klippa gångar är både snyggt och bra för insekter. Din trädgård kommer att få besök av massor med pollinerande insekter och det är bra både för trädgården och miljön.

Plantera blommande växter

Plantera växter som blommor. Många fleråriga kryddor som älskas av insekter

fyller ut fint i rabatten och kan användas i köket. Exempel är backtimjan, oregano och gräslök. Detta är lättodlade örter som kan köpas i många butiker och som tål både torka, stark sol. Om du har haft en fågelmatning, klipp inte gräset under och låt nedfallna frön gro. Du kan även flytta självsådda plantor till en annan del av trädgården.

KARI LANGÖEN
010-224 72 51
KARI.LANGÖEN@LANSSTYRELSEN.SE

HELT ENKELT EKO

EKO I SEPTEMBER

Under september genomförs kampanjen EKO september. Det är en kampanj som ska sprida information och kunskap om ekologisk produktion och målet är att september ska bli en återkommande eko-månad. Flera aktörer inom dagligvaru- och servicehandeln har kampanjveckor för ekologiska varor i september.

Bakom kampanjen står Ekologiska lantbrukarna, KRAV och Sveriges konsumenter.

Läs mer om kampanjen på webben: <https://heltenkelteko.se/>

KAJSA KUPIAKOVA GREPPAR NÄRINGEN

Sedan i våras har Kajsa Kupiakova på Länsstyrelsens lantbruksenhet delvis nya arbetsuppgifter.

– Nu jobbar jag främst med rådgivningsprojektet Greppa näringen, där jag är projektledare i Värmland. Det är roligt och spännande! I fjol startade vi upp två nya Greppa-områden i länet och jag hoppas på många nya medlemmar.

Övrig tid arbetar Kajsa bland annat med behörighetsutbildningar och arealkontroller. Har du frågor om Greppa näringen eller allmänna växtodlingsfrågor, så kan du kontakta Kajsa.

010-224 72 67

KAJSA.KUPIAKOVA@LANSSTYRELSEN.SE

INVESTERINGSSTÖD FÖR JORDBRUK OCH TRÄDGÅRDSFÖRETAGARE – PENGAR KVAR ATT SÖKA!

➤ Investeringar för energieffektivisering och energigrödor

Stöd kan ges till energieffektivare ventilation, belysning, värmväxlare eller exempelvis skuggväv i växthus. Till energigrödor räknas salix, poppel och hybridasp.

➤ Investeringar för att minska jordbrukets utsläpp av växthusgaser och ammoniak

Det kan exempelvis handla om teknik för spridning och nedmyllning av stallgödsel eller en nybyggnad för extra lagringskapacitet utöver lagkrav.

Mer information:

www.jordbruksverket.se, sök efter "Investeringsstöd till jordbruk, trädgård och rennäring"

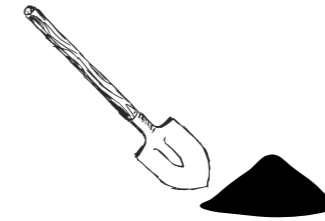
Torbjörn Eliasson
010-224 73 27

TORBJORN.ELIASSON@LANSSTYRELSEN.SE

LÄR DIG MER

Kurs

BÖRDIGHET OCH JORDHÄLSA I EKOLOGISK PRODUKTION

Vad är jordhälsa och hur kan vi förbättra den? Jordhälsa är ett begrepp som blivit uppmärksammat de senaste åren. Under dagen går vi igenom betydelsen av jordhälsa och diskuterar vilka metoder och verktyg man kan använda för att gynna jordhälsan. Allt för att gynna skörden och öka odlingssäkerheten. Vi tittar bl.a. på olika exempel i fält.

Målgrupp: Lantbrukare

Tid: 2 okt, kl 9.30–15.00

Plats: Ej bestämt

Frågor: Ulrica Broström, HS Västra, 070-829 09 26

Anmälan: Senast 26 sept på utbildning.jordbruksverket.se (sök på kursnamnet) eller till Ulrica Broström, se ovan.

Kurs

TA KONTROLL ÖVER DITT FODER

Foderplanera för att säkra dina djurs foderbehov, både genom att välja rätt vallfröblandningar och göra rätt satsningar i din odling, men också genom att diskutera hur du bäst använder det foder som skördats/bärgats. Planera t.ex. in "dragspelsgrödor" som har flexibla användningsområden utifrån hur odlingssäsongen är.

Under två halvdagsträffar diskuterar vi detta, varav den ena träffen är på en gård för att se praktiska exempel. Vi kommer också att presentera en del nyheter från senaste forskningen på vallfoder och utfodring.

Målgrupp: Nötköttsproducenter

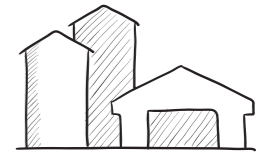
Tid: 8 okt kl 17.30–21.00 och 22 okt kl 14.00–17.00

Plats: Träff 1 på HS Karlstad, träff 2 ute på en gård

Kostnad: 500 kr (exkl moms) inkl fika

Frågor och anmälan: Senast 1 okt på utbildning.jordbruksverket.se (sök på kursnamnet) eller Anna Hultgren, HS Västra, 070-553 68 11, anna.hultgren@hushallningssallskapet.se

Kurs

HEJ HÄSTÄGARE

Är du trött på grovfoderspill och på att mocka hagar? Är hagarna ofta leriga eller vill du bara göra en insats för miljön? Kom då till informationsmöte om näringsläckage från hästhagar och åtgärder mot läckage. Många gånger kan åtgärder som gynnar hästarna även gynna miljön, OCH det finns bidrag att söka!

Målgrupp: Hästägare och ägare av hästgård eller hästverksamhet

Tid: 9 okt, kl 18.00–20.30

Plats: Färjestad travbana, Karlstad

Kostnad: Kostnadsfritt

Frågor: Sandra Tjärning, 010-224 72 55

Anmälan: Senast 2 okt till varmland@lansstyrelsen.se eller 010-224 72 55

Kurs

ODLA EKOLOGISKA HÖSTOLJEVÄXTER MED FRAMGÅNG

Odling av ekologiska höstoljeväxter kan ge riktigt bra täckningsbidrag om du lyckas. Tillsammans med Henrik Nätterlund på HS Konsult djupdyker vi i det gula guldets biologi. Vi tipsar om bl.a. gödsling, plats i växtföljden, etablering och hantering av ogräs. Vi tar också upp oljeväxtodlingens utmaningar i form av sniglar, insekter m.m. Och så det intressanta valet mellan raps och rybs. Sist men inte minst så lyfter vi erfarenheter från odlare i området.

Tid: prel 3 dec, kl 9.30–15.30

Plats: troligen Apertin, Kil

Kostnad: lunch och fika till självkostnadspris

Frågor: Pia Björnell, HS Västra, 0724-02 35 14

Anmälan: Senast 26 nov på utbildning.jordbruksverket.se (sök på kursnamnet) eller till Pia Björnell, HS Västra, se ovan

Som mottagare av denna tidning finns du med i ett adressregister hos Länsstyrelsen Värmland

Ängsrutan

OM ÄNGSMARK I VÄRMLAND

Ängsruta, *Thalictrum flavum*, är en växtart i ranunkelfamiljen. Den trivs på fuktig näringsrik mark. I Värmland har ängsruta endast hittats på några få platser. Blomman på vinjettbilden är fotograferad på Stora Sönnervassen i Lurö skärgård, av Gunnar Lagerqvist.

ÅRETS SLÅTTERGUBBE 2019

Utmärkelsen Årets slåttergubbe gick i år till Lennart Jansson från gården Pörtet nordöst om Sunne. Han driver ett litet jordbruk där arbetshästar numera är de enda djuren, men tidigare har han även haft får. Han slår både ängen som löper längs älven och dikeskanter med lie och höet blir en del av vinterfodret till hästarna. Grattis Lennart!

Länsstyrelsen tar prover på ängar för analys.

FODERANALYS FRÅN SLÅTTERÄNGAR

I slutet av juli åkte Sofie och Per från lantbruksenheten ut till 15 artrika ängar runt om i länet och tog prover som sedan skickades på foderanalys. Proverna togs för att se vad en riktig ängsmark egentligen kan erbjuda i första hand hästar i form av näringsvärde, smältbart protein och

mineraler. Den gängse uppfattningen verkar vara att ängshö har alldeles för dåliga värden för att det ska vara värt att ta vara på. Vår spontana uppfattning är dock att provresultaten är bättre än förväntat och att det känns som ett stort slöseri att bara dumpa höet. Planen är att upprepa prov-

tagningen på samma ängar nästa sommar för att se variationen mellan olika år. Vi kommer att skriva mer om proverna och resultaten i senare nummer av Utsikt, så håll utkik!

MARIA SUNDQVIST
010-224 72 74
MARIA.SUNDQVIST@LANSSTYRELSEN.SE